

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ปฏิบัติ — ปฏิบัติ, ถึงเฉพาะลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริง”

คำว่า ปฏิบัติ เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง [อ่านตามภาษาบาลีว่า ปะ - ตี - บัต - ตี] มาจากคำว่า ปฏิ (เฉพาะ) กับคำว่า ปติ (ถึง) รวมกันเป็น ปฏิบัติ แปลรวมกันได้ว่า การถึงเฉพาะ โดยความหมายแล้ว มุ่งหมายถึง สัมมาปฏิบัติ คือ การปฏิบัติชอบ การปฏิบัติถูกต้อง ได้แก่ขณะที่สภาพธรรมฝ่ายดีเกิดขึ้นทำกิจของตน เป็นไปในกุศลชั้นต่างๆ โดยเฉพาะการปฏิบัติธรรมขั้นวิปัสสนากาวนา หมายถึง ขณะที่สติและปัญญาเกิดขึ้นระลึกรู้ลักษณะของนามธรรมหรือรูปธรรม และรู้ความจริงว่าเป็นเพียงนามธรรมรูปธรรมเท่านั้น ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดเลย เป็นการถึงเฉพาะลักษณะของสภาพธรรมด้วยสติและปัญญาซึ่งไม่มีใครเป็นผู้ปฏิบัติ นอกจากสติและปัญญาพร้อมด้วยธรรมฝ่ายดีที่เกิดขึ้นพร้อมๆ ทำหน้าที่ปฏิบัติกิจของตนๆ, สำหรับผู้ที่อ่อนประพฤติปฏิบัติธรรม ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม ย่อมได้ชื่อว่า บุปผาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อย่างยิ่ง ด้วยความเป็นผู้อ่อนประพฤติตามคำสอนที่พระองค์ทรงแสดง ตามข้อความจากปรมัตถ-โชติกา อรรถกถา ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ มงคลสูตร ว่า

“ดูกร อานนท์ ผู้ใดแล ไม่ว่าเป็นภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกหรืออุบาสิกา เป็นผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ประพฤติตามธรรม ผู้นั้นชื่อว่า สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ย่าเกรง หอบน้อมตถาคต ด้วยการบูชาอย่างยอดเยี่ยม”

เรื่องการอบรมเจริญปัญญาเป็นเรื่องที่ละเอียด เป็นเรื่องของความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด บางคนก็อาจจะมีความรู้สึกว่ายากจะปฏิบัติเท่านั้น ยากจะปฏิบัติอย่างเดียว จะไม่ฟังพระธรรม เพราะคิดว่าเรื่องปฏิบัติเป็นเรื่องสำคัญ ส่วนการฟังพระธรรมนั้นไม่สำคัญ แต่ถ้าผู้ใดคิดอย่างนี้ ผู้นั้นจะปฏิบัติธรรมไม่ได้ เพราะเหตุว่าเมื่อไม่ฟังพระธรรม ก็ย่อมไม่เข้าใจพระธรรม เมื่อไม่เข้าใจแล้ว จะปฏิบัติธรรมได้อย่างไร เพราะว่าในขณะนี้คือ ธรรมทั้งหมด ไม่ว่าทางตาที่กำลังเห็น ทางหูที่กำลังได้ยิน ทางจมูกที่ได้กลิ่น ทางลิ้นที่ลิ้มรส ทางกายที่รู้สิ่งที่กระทบสัมผัส ทางใจที่คิดนึก ก็เป็นธรรมทั้งหมด

ถ้าไม่ฟังพระธรรมซึ่งเป็นเรื่องของสิ่งที่มีจริง ๆ ก็จะไม่มีความเข้าใจพอที่จะสติจะเกิดระลึกลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏได้ถูกต้อง เพราะฉะนั้นผู้ที่ปฏิบัติโดยที่จะไม่ฟังพระธรรม ก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้เลย และสำหรับการฟังพระธรรม ก็จะต้องฟังไปจนกระทั่งเข้าใจลักษณะของสภาพธรรม เมื่อเข้าใจลักษณะของสภาพธรรมถูกต้องแล้ว การเข้าใจลักษณะของสภาพธรรมนั้นก็เป็นการชำระขั้นที่ปรุงแต่งให้สติเกิดระลึกลักษณะของนามธรรมและรูปธรรมตามปกติไปเรื่อยๆ เมื่อได้ฟังพระธรรมจนกระทั่งเข้าใจแล้วก็จะไม่ต้องคิดเลยว่า จะปฏิบัติ เพราะรู้แล้วแต่สติจะเกิด

ระลึกลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏในขณะใด ขณะนั้นสติก็ปฏิบัติกิจของสติ トラบไต ถ้ายังคิดที่จะปฏิบัติก็ยังเป็นตัวตน ไม่รู้ลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริงว่า ขณะใดที่คิดนั้น เป็นนามธรรมที่คิด ซึ่งเมื่อสติไม่ระลึก ก็ไม่สามารถที่จะขัดเกลาละคลายความเป็นตัวเราได้ แต่เมื่อ เข้าใจลักษณะของสภาพธรรม เมื่อนั้นก็ไม่คิดที่จะปฏิบัติ ปล่อยไปแล้วแต่สติจะเกิดระลึกลักษณะ ของสภาพธรรม ทางตาบ้าง ทางหูบ้าง ทางจมูกบ้าง ทางลิ้นบ้าง ทางกายบ้าง ทางใจบ้าง ไปเรื่อยๆ เป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัยไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น ซึ่งจะต้องเป็นจริงอย่างนี้

และสำหรับการที่จะดำเนินไปถึงการรู้แจ้งอริยสัจธรรม ดับกิเลสตามลำดับขั้น อันเป็นผล สืบเนื่องมาจากการการศึกษาพระธรรมอย่างถูกต้องนั้น เป็นเรื่องที่ไกลมากทีเดียว ซึ่งถ้าไม่รู้ลักษณะ ของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏแล้ว ไม่มีหนทางที่จะแจ้งอริยสัจธรรม ดับกิเลสตามลำดับขั้นได้เลย

เรื่องธรรม เป็นเรื่องที่ละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้นแล้วสิ่งที่ขาดไม่ได้เลย คือ การฟังพระ ธรรม กาลสมัยนี้ยังเป็นยุคที่พระธรรมยังดำรงอยู่ บุคคลผู้ที่เป็นกัลยาณมิตร เผยแพร่พระธรรมตามที่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงก็ยังมียู่ จึงเป็นโอกาสที่ดีสำหรับผู้ที่สะสมบุญมาแล้ว เห็นประโยชน์ ของการได้เข้าใจความจริง จะได้สะสมปัญญาจากการได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมในแต่ละครั้ง สะสมเป็นอุปนิสัยที่ดีต่อไป จนกว่าจะถึงความสมบูรณ์พร้อมของปัญญาได้ในที่สุด เพราะการที่ปัญญา จะมีมาก จนเป็นเหตุให้มีการรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริงได้นั้น ก็ต้องเริ่มจากการฟังพระธรรม สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก ไปทีละเล็กทีละน้อยจริงๆ **อดทนที่จะฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม ด้วยความละเอียดรอบคอบต่อไป.**

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]